

19. 5. 2015

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Metodika Nejvyššího soudu k náhradě nemajetkové újmy na zdraví potřetí - zákoutí a taje redakční opravy metodiky

Na téma předmětné metodiky Nejvyššího soudu jsem již na tomto portálu publikoval dva články, z nichž první článek[1] představil metodiku jako takovou, včetně jejích kladů a záporů, a druhý[2] se věnoval otázce vhodnosti (či spíše nevhodnosti) nastavení dodatečně publikovaného algoritmu pro výpočet kompenzace ztížení společenského uplatnění. Tato dodatečné „odtajnění“ algoritmu bylo součástí tzv. redakční opravy metodiky, které se - jako celku - tento článek věnuje podrobněji. A nejen tomu, co v předmětné redakční opravě obsaženo je, ale i širším souvislostem, které v ní obsaženy nejsou.

Stručné představení redakční opravy

Ti čtenáři, kteří nečetli ani jeden z mých předchozích článků na toto téma, asi nebudou číst ani toto pokračování, nicméně pro pořádek uvádím, že i v tomto článku se jedná o Metodiku Nejvyššího soudu k náhradě nemajetkové újmy na zdraví (dále jen „**Metodika**“), která byla vypracována ve spolupráci se zástupci odborné veřejnosti a dne 12. 3. 2014 projednána Občanskoprávním a obchodním kolegiem Nejvyššího soudu **za účelem výkladu § 2958 NOZ**. Ten totiž celou problematiku odškodnění bolesti a ztížení společenského uplatnění postavil na dvou značně **vágních pojmech - „plné vyvážení újmy“ a „zásady slušnosti“**. Tyto pojmy si logicky může každý vykládat jinak, což by v praxi (např. v oblasti určování výše pojistného plnění) způsobilo obrovské problémy. Bylo tedy nutné nastavit podrobnější pravidla, čehož se ku prospěchu věci ujal Nejvyšší soud a vypracoval Metodiku, která byla publikována ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu pod č. 63/2014.

Jestliže Metodika byla publikována ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, je logické, že i změny jejího textu by měly být publikovány v této „zelené sbírce“. A tak se i stalo - v první letošní Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, tedy v čísle 1/2015, byla publikována takzvaná „**Redakční oprava k odstranění technických chyb a nepřesností**“. Slovo „takzvaná“ jsem uvedl záměrně, neboť se domnívám, že až na jednu výjimku *obsahově* nejde o redakční opravy Metodiky, nýbrž o její meritorní změny, resp. doplnění (k tomu se ještě dostaneme).

Nechci však zbytečně slovíčkařit, neboť Metodika není právní předpis či soudní rozhodnutí, kde by distinkce mezi pouhými opravami chyb a nepřesností a meritorními změnami měla svůj (celkem

zásadní) význam. V případě Metodiky totiž nejde o její závaznost *formální*, kterou ze své podstaty nemá, nýbrž o její závaznost *faktickou*, danou autoritou Nejvyššího soudu jakožto vrcholného článku obecné soustavy našich soudů. V dalším textu tohoto článku budu tedy akceptovat terminologii zvolenou Nejvyšším soudem a předmětnou redakční opravu budu dále označovat jako „**Redakční opravu Metodiky**“. Celkem jsou v ní obsaženy tři různé změny textu Metodiky.

Textová změna první - z „doporučení k aplikaci“ je „vzetí na vědomí“

Záhlaví Metodiky v původní verzi obsahovalo (pod vlastním názvem Metodiky) závorku následujícího znění: „*Občanskoprávní a obchodní kolegium Nejvyššího soudu přijalo dne 12. 3. 2014 **doporučení k aplikaci § 2958 o. z.***“. Bod 1 Redakční změny Metodiky obsah pak této závorky změnil následovně: „*Občanskoprávní a obchodní kolegium Nejvyššího soudu **vzalo** dne 12. 3. 2014 **Metodiku na vědomí***“. Proč tato změna a jde skutečně o pouhou opravu chyby či nepřesnosti?

Podíváme-li se do zákona o soudech a soudcích, zjistíme, že **úkolem Nejvyššího soudu je především zajišťovat jednotu rozhodování soudů**, k čemuž zákon dává k dispozici v zásadě tři prostředky: (i) rozhodování o dovoláních, (ii) zaujímání stanovisek k rozhodovací činnosti soudů ve věcech určitého druhu a (iii) vydávání Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, kde jsou kromě již zmíněných stanovisek publikována vybraná rozhodnutí nejen Nejvyššího soudu, ale též ostatních (nižších) soudů. Vždy jde **tedy o činnost následnou, tedy ex post** hodnocení či kontrolu toho, k čemu dospěly soudy nižších instancí.

Z tohoto důvodu se po publikaci Metodiky začaly objevovat hlasy některých právních puristů, kteří upozorňovali na skutečnost, že Nejvyšší soud nemá pravomoc k vydávání jakýchkoliv *ex ante* norem, tedy pravidel, kterými jsou určité právní situace řešeny ještě předtím, než se vůbec dostanou k soudům. Nazíráno toliko z hlediska ústavněprávní „čistoty“ a dělby právní moci je těmto hlasům nutno přiznat určitou relevanci, neboť vydávání *ex ante* norem skutečně přísluší zásadně moci zákonodárné (zákony) a moci exekutivní (nařízení vlády a vyhlášky), nikoliv moci soudní. Při komplexním posouzení je však zjevné, že nešlo o žádnou „uzurpaci“ normativní pravomoci Nejvyšším soudem, nýbrž že k vydání Metodiky byl Nejvyšší soud víceméně donucen okolnostmi, když v důsledku vágnosti nového občanského zákoníku hrozil na poli kompenzace ublížení na zdraví totální chaos, jehož negativní důsledky by **významně převážily** aktuální, spíše akademicky vnímaná negativa předmětné kvazinormativní aktivity Nejvyššího soudu.

Především je totiž nutno zdůraznit, že Metodika není ani zákonem, ani prováděcím předpisem, ani jakkoliv jinak *formálně* závazným pramenem práva. Dále je třeba připomenout, že sama důvodová zpráva k novému občanskému zákoníku **vyzvala moc soudní k vytvoření Metodiky** či obdobného dokumentu, když právě v souvislosti s náhradou nemajetkových újem uvedla, že „*pocítují-li někteří představitelé soudní moci potřebu tabulek, vzorců nebo klíčů speciálně pro tyto účely, nic nebrání tomu, aby se soudní praxe sama shodla na zásadách, podle nichž bude postupováno*“. Nejvyšší soud se tedy zcela správně ujal iniciativy a zákonodárcem úmyslně, byť zároveň nesmyslně vytvořenou **normativní mezeru alespoň částečně zacelil**, a vytvořil tak mimo jiné platformu pro to, aby problematika kompenzace ublížení na zdraví mohla být řešena **primárně mimosoudně**, což je bezesporu lepší pro všechny zúčastněné, ať již z hlediska časového, nákladového či emocionálního.

Na druhou stranu je zřejmé, že spojení „doporučení k aplikaci“ vyznívá dosti imperativně, zejména z úst občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu, což by Metodice mohlo propůjčovat více charakterových vlastností právní normy, než by bylo z ústavněprávního hlediska zdrávo. Změna spočívající v tom, že občanskoprávní a obchodní kolegium Nejvyššího soudu Metodiku „*vzalo na vědomí*“, je tedy s ohledem na pravomoci Nejvyššího soudu **bezpochyby příhodnější formulací**, jež snad uspokojí i zneklidněné právní puristy, kteří by s ústavněprávní vaničkou klidně vylili i dítě (v praxi tolik potřebnou Metodiku).

Není ale zcela košer tvářit se, že šlo toliko o „opravu chyby“ či „nepřesnosti“, když předmětný **formulační posun byl reakcí na ústavněprávní rozměr celé věci** a je zjevné, že s tím „doporučováním“ nešlo o chybu, ale původní záměr. To vyplývá i ze skutečnosti, že „doporučující“ formulace byly a (zřejmě nedopatřením) i nadále jsou obsaženy též ve vlastním textu Metodiky – viz např. hned čtvrtý odstavec její úvodního textu, ve kterém Nejvyšší soud **„doporučuje soudům“**, aby Metodiku „při rozhodování ve sporech o náhradu za bolest a ztížení společenského uplatnění podle § 2958 o. z. využívaly a aby v rozhodnutích zdůvodnily svůj postup podle pravidel v ní nastavených“. Nebo naopak poslední odstavec bodu XI. Preambule Metodiky (Závěr), kde zůstala Redakční opravou Metodiky nepovšimnuta a nezměněna věta, že „**Občanskoprávní a obchodní kolegium Nejvyššího soudu přijalo dne 12. 3. 2014 doporučení, aby při aplikaci § 2958 o. z. byla používána Metodika Nejvyššího soudu.**“

Pro úplnost uvádím, že zatímco Redakční oprava druhou z uvedených citací pominula, kdosi všímavý ji na oficiálních internetových stránkách Nejvyššího soudu v příslušném PDF souboru již odstranil, a to v rámci vypuštění celého posledního odstavce Preambule Metodiky. Předmětný „doporučující“ odstavec se však nachází v oficiálním textu Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek a samozřejmě i v elektronickém zachycení tohoto textu v databázích typu ASPI či Beck-online. I na oficiálních internetových stránkách Nejvyššího soudu však stále je (respektive ke dni publikace tohoto článku byl) zachován shora citovaný „doporučující“ odstavec *úvodního* textu Metodiky.

Textová změna druhá - vypuštění závorek u výčtu zlomenin kotníku typu Weber A - C

Tato změna, obsažená v bodě 2 Redakční opravy Metodiky, představuje primárně změnu medicínské terminologie, tedy změnu neprávni. Proč ji tedy v tomto právnickém článku vůbec zmiňuji? Jde totiž o výše již avizovanou *jedinou* změnu, která je obsahově **skutečnou redakční opravou technických chyb a nepřesností**, bylo by proto nespravedlivé ji opominout. Jde o korekci té části Metodiky, která se zabývá kompenzací bolesti. Metodika v tomto ohledu víceméně převzala bodový systém zrušené náhradové vyhlášky č. [440/2001](#) Sb., v rámci tzv. etiologického přístupu (zohlednění příčiny) je zde tedy obsažen výčet postižení jednotlivých orgánů či částí těla a ke každé položce je přiřazena příslušná bodová hodnota.

V původním textu Metodiky se u třech položek, konkrétně S8234 - zlomenina Weber A, S8235 - zlomenina Weber B a S8236 - zlomenina Weber C vyskytovala doplňující závorka s textem „*supramaleolární + vnitřní kotník nebo deltový vaz*“. Nejsem specialistou na ortopedii, nicméně popis v závorce odpovídá toliko zlomenině typu Weber C, tedy nejkomplicovanější z těchto tří zlomenin, nikoliv méně závažným zlomeninám typu Weber A či Weber B. Pokud by ovšem doplňující závorka byla ponechána pouze u zlomeniny Weber C, bylo by na místě doplnit vhodně upravené závorky též u zbylých dvou zlomenin dle Weberovy klasifikace. Proto bylo přistoupeno k jednoduššímu řešení, a sice vypuštění všech tří závorek. S tím lze jedině souhlasit, neboť výčet bolestivých stavů Metodiky by neměl nahrazovat učebnice ortopedie, kde jsou všechny tři zlomeniny dle Weberovy klasifikace popsány podrobněji i výstižněji.

Každopádně i z tohoto minirozboru je zřejmé, že vypuštění uvedených závorek je skutečně toliko redakční opravou odstraňující chyby a nepřesnosti, nikoli meritorní změnou Metodiky, jako tomu bylo u změny textu závorky v předchozím bodě. Aneb není závorka jako závorka.

Textová změna třetí - doplnění pravidel pro stanovení váhy jednotlivých položek ztížení společenského uplatnění

Tato z meritorního hlediska zjevně nejpodstatnější změna je předmětem bodu 3 Redakční opravy Metodiky. Vzhledem k její závažnosti jsem jí věnoval samostatný článek (druhý můj článek na toto téma), jak jsem zmínil již v úvodu. Avšak z důvodu závažnosti správného nastavení vah stojí za to i

zde stručně zopakovat podstatu této změny, neboť se domnívám, že jde **zřejmě o největší „úlet“ Metodiky**, který by bylo vhodné brzy korigovat. O co jde?

Na rozdíl od kompenzace bolesti, kde byl v zásadě zachován předchozí systém zohledňující příčinu, jak jsme si ukázali na zlomeninách kotníku, přistoupila ve vztahu ke kompenzaci ztížení společenské uplatnění Metodika na (v tomto ohledu přílehavější) systém **zohlednění následku**, tedy jednotlivých omezení lidského života (tzv. domén). Ve svém prvním článku ohledně Metodiky[1] jsem kritizoval skutečnost, že v Metodice přes deklarace o „váženém průměru“ zcela absentovala pravidla pro stanovení váhy těchto domén, když odkazováno bylo pouze na externí webové stránky www.ztizeni.cz, aniž by jednotlivé váhy domén byly v Metodice jakkoliv stanoveny.

S obsahem této mé kritiky se Nejvyšší soud vypořádal prostřednictvím bodu 3 Redakční opravy Metodiky, když stanovil, že **váha jednotlivých domén** nejprve v rámci příslušné kapitoly a poté i jednotlivých kapitol v rámci celku **je stejná**.

K tomu jsem v předchozím článku[2] vnesl dvě námitky, které zde stručně shrnu. První, spíše formální - namísto Metodikou deklarovaného „váženého průměru“ zde máme prostý průměr *aritmetický*, neboť jsou-li váhy všech domén stejné, je v zásadě zbytečné váhy jednotlivých položek vůbec uvažovat a výpočet průměrné hodnoty je shodný s výpočtem aritmetického průměru. To je však spíše terminologie. Druhá námitka je mnohem zásadnějšího charakteru - Metodikou tímto způsobem zavedená **„doménová nivelizace“** (jinak to nelze nazvat), tedy že všechna vyjmenovaná omezení lidského života mají stejnou závažnost, **naprosto neodpovídá vnímání těchto omezení ze strany průměrného poškozeného**. Podobně jako poškozený vnímá bolest způsobenou povrchovou ranou předloktí jinak než bolest zapříčiněnou zlomeninou spodiny lebeční, stejně tak vnímá odlišně např. nedostatek soběstačnosti v oblasti uspokojování základních lidských potřeb (jídlo, pití či používání toalety) na straně jedné a nedostatek soběstačnosti v oblasti péče o své zdraví na straně druhé, ač dle Metodiky jsou tato omezení rovnocenná.

V podrobnostech odkazuji na svůj předchozí článek, nicméně v případě této „redakční opravy“ je nejvíce zjevné, že obsahově jde **o meritorní změnu, resp. o doplnění Metodiky**. Nutno říci, že o doplnění velmi potřebné a vítané, nicméně v tomto případě bohužel neplatí, že v jednoduchosti je krása. Spíše bychom mohli hovořit o až přílišné simplexnosti mající za následek **nežádoucí nivelizaci jednotlivých aspektů lidského života**. Zde, ač nerad, musím ocitovat pasáž důvodové zprávy k novému občanskému zákoníku, která vysvětluje pohnutky autorů pro zavedení vágní úpravy kompenzace ublížení na zdraví takto: *„Soukromý život je nekonečně variabilní a snaha po jeho nivelizaci v záležitostech tak navýsost individuálních jako jsou bolest, důsledky újmy na zdraví pro další budoucnost postiženého nebo ztráta blízkého člověka není důvodná.“* Na rozdíl od autorů důvodové zprávy se domnívám, že s ohledem na jimi současně zdůrazňované zásady předvídatelnosti soudních rozhodnutí a ochrany legitimního očekávání (§ 13 NOZ) je naopak vhodné **alespoň rámcově stanovit nivelety různých životních situací**, to však ale na druhou stranu neznamená, že všechny tyto nivelety by měly být nastaveny na stejnou úroveň, jako to u kompenzace ztížení společenského uplatnění bohužel učinila Metodika.

Závěr - kdy už s tou Metodikou skončím?

Původně jsem zvažoval, že bych do toho článku zahrnul i přehled změn, které nastaly nad rámec textových změn Metodiky jako takové, tedy že bych popsal i s Metodikou související změny „externí“, kontextuální. V průběhu komentování Redakční opravy Metodiky jsem si však uvědomil, že již tak je můj článek dost dlouhý, proto budou „externí“ změny nakonec předmětem až mého dalšího článku, který na tomto portálu vyjde v první polovině června. Jinými slovy s tématem Metodika ještě nekončím, neboť evidentně jde o téma „výživnější“, než jsem původně předpokládal. Každopádně bych chtěl znovu zdůraznit, že i přes moji kritiku některých aspektů Metodiky jsem jejím věrným

zastáncem a **Metodiku vnímám jako jednoznačný přínos právní jistotě v oblasti kompenzace nemajetkové újmy na zdraví**. Proto se i do budoucna budu snažit o kritiku konstruktivní, tedy navrhnout konkrétní řešení, jak by případně kritizovaný aspekt Metodiky bylo dle mého názoru možno vyřešit lépe.

MUDr. Mgr. Daniel Mališ, LL.M.,
advokát

[Mališ Nevrkla Legal, advokátní kancelář, s. r. o.](#)

Longin Business Center
Na Rybníčku 1329/5
120 00 Praha 2

Tel.: +420 296 368 350

Fax: +420 296 368 351

e-mail: law.office@mn-legal.eu

[1] Nová metodika Nejvyššího soudu k náhradě nemajetkové újmy na zdraví - zatím zčásti nehotová, ale velmi užitečná, MUDr. Mgr. Daniel Mališ, LL.M. - dostupné na [www](#), k dispozici >>> [zde](#).

[2] Metodika Nejvyššího soudu k náhradě nemajetkové újmy na zdraví podruhé - publikován dosud neveřejný algoritmus, MUDr. Mgr. Daniel Mališ, LL.M. - dostupné na [www](#), k dispozici >>> [zde](#).

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů , judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Nová „tlačítková“ povinnost pro e-shopy](#)
- [Digital Omnibus: Revoluce v datech, nebo jen nová zátěž pro podnikatele?](#)
- [Darování pro případ smrti nemovité věci zapsané v katastru nemovitostí a určení výše odměny soudního komisaře](#)
- [Flotilová novela: Kdo a kdy musí nově získat licenci k distribuci pojištění?](#)
- [Nová pravidla pro ground handling v EU a jejich dopady na letecký sektor](#)
- [Právní due diligence nemovitostí: na co se v praxi skutečně zaměřit](#)
- [Hmotněprávní opatrovník obchodní korporace: mezi efektivní ochranou a zásahem do korporační autonomie](#)

- [Byznys a paragrafy, díl 32.: Konkurenční doložka](#)
- [Skryté ujednání v realitní smlouvě - zbytečná hra na schovávanou](#)
- [Odpovědnost člena voleného orgánu dle § 159 OZ a vymezení škody způsobené právnické osobě](#)
- [Vnosy do společného jmění manželů a jejich valorizace v aktuální judikatuře Nejvyššího soudu a Ústavního soudu](#)